

Új rövid-filmek

A következő hetekben számos új rövidfilmet láthatunk a mozikban. Ezek között található Kollányi Ágoston *Száz év című* produkciója, amely a műemlékvédelem centenáriuma előtt tiszteleg. Az ötszörös öttusavilág bajnokság után olimpiai bajnok Balczó Andrásról készített *Balczó* című filmjét Knoll István. A sporttörténelem egyik legnagyobb magyar egynévségének életét, rendkívüli teljesítményeinek születését kísérhetjük végig az alkotásban.

Czigány Tamás *Az euklideszi geometria világa* című népszerű tudományos filmje a görög geometria és természettudományos gondolkodás kialakulását és alkotó módszereit követi nyomon.

Pektinbontó anyagok

A Központi Élelmiszeripari Kutató Intézetben új eljárást dolgoztak ki, különleges, úgynevezett pektinbontó anyagok előállítására. Ezekkel az enzimekkel a gyümölcsök rostos anyagait fel lehet „lazítani”, s így a konzervipari feldolgozás során az eddigigélényesen nagyobb mennyiségű gyümölcsléhez juthatnak. Az intézet útmutatása nyomán a Phylaxia Állami Oltóanyag-termelő Intézetben sikeres üzemi próbák után nagyobb mennyiségben állították elő a pektinbontó enzimet.

Az intézet munkatársai számításokat végeztek arra, hogy ha országosan bevezetnék az új anyag felhasználását, milyen gazdasági eredményeket érnének el az üzemek. Amennyiben például egymillió mázsányi borszót kezelnének az enzimekkel, öt százalékkal több, azaz 350 hektoliter musthoz jutnának. Az almáé előállításánál is jó szolgálatot tesz a gyümölcs rostjainak „felpuhítása”: ezzel az eljárással 24 000 tonnányi — egyébként erre alkalmatlan — almát lehetne felhasználni gyümölcslékészítésre. A feketeribizli szörpök gyártását is korszerűsíteni lehetne ilyen módon.

A kutatók most azt tervezik, hogy szovjet tapasztalatok nyomán a magas rosttartalmú takarmányokhoz keverik az enzimet és ezzel a takarmányban levő tápláló anyag eddig nem értékesített részét is hasznossá teszik az állatok számára.

Haszon nélkül

Csongrád megyében néhány évi kísérletezés után maguk a termelőszoftok látták be, hogy nem érdemes foglalkozni a mezőgazdasági termeléshez szorosan nem kapcsolódó melléküzemági tevékenységgel, s az ilyen ráfizetéses üzemeiket megszüntetik. A nagymágocsi Viharsarok Tsz-ben például téztafeldolgozással próbálkoztak. A vállalkozás azonban nem bizonyult kelően megalapozottnak, mert a tojást más gazdaságoktól kellett vásárolniuk. A változó árak miatt ráfizettek a kis üzemre, ezért azt megszüntették, illetve a helyiséget bérbe adták a Szegedi Konzervgyárnak.

A csongrádi Tisza Tsz. sokáig bajlódott egy csárda fenntartásával, üzemeltetésével, haszna azonban kevés volt belőle. A csárdát eladta.

FALSTAFF

Verdi-bemutató Szegeden

A közönség csak a bemutatókra figyel. Valami iga-za van is: a premier reprezentálja legszemléletesebben a színvonalat. Csak hogy a bemutatók nem önálló és egymástól független szigetek. Összeköti őket egy tenger árja, az együttes törekvései; a bemutatók között *folyamatok* játszódnak le.

Ha a közönségnek nem is, legalább a kritikának kötelessége ezekkel a folyamatokkal foglalkozni. Az idő sürget, a közönség és az opera ideje egyaránt; szinte egy sóhajra, egy pillanatnyi megállásra nincs mód, a bemutatók gyors egymásutánban követik egymást. Alig néhány hete láttuk a *Traviata* bemutatóját, s most itt az újabb — egyébként sokkal fontosabb — produkció, a *Falstaff*, de azért nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy történt-e valami a két bemutató között? A két esemény háttérben? A két bemutató között? De hát már régóta történik itt, a szegedi operában valami, s ezt még nem foglaltuk meg, nem írtuk le, mert csak a bemutatókra figyeltünk elsősorban, nem a folyamatra.

Nézem az előadást, Verdi utolsó remekét a szegedi opera színpadán, nézem ezt a vidéki, vagy ahogyan mostanában emlegetni szokás, „nem budapesti” produkciót, a pompás fordulatokat, az előadásból áradó humor és bájt, az ellenállhatatlan energiát és erőt, a gyengéd kedvességet, élvezet — eszembe jut prózai előadásaink szinte állandóan tapasztalt szereposztási oportunitásai —, egyszerűen nézem Verdi *Falstaff*-jának előadását és sajnálom, hogy nem mondtuk ki, nem írtuk le még soha, hogy itt, Szegeden egy operai *aranykor* ígéretének körvonalai bontakoznak ki. Ígéretének? De hiszen ez már maga az aranykor, ez a szombaton látott Verdi-remek, ez a bölcs és bolondos opera, ahogyan a szegediek előadásában láttuk, nem valami hajdan valóra válni ígéret, ez maga a beteljesülés, ez maga a természetbetakarítás, a nyár bódító édességével. „Arany-Falstaffot” láttunk szombaton, egy hibátlan és lenyűgöző előadást, egy kiváló operagyűttes nagy törekvéseinek szintézisét.

Vezet-e, vezethet-e innen út tovább, fölfelé? A kérdés persze csak egy pillanat. Az aranykor természetesen tovább tart, a szegedi operára újabb sikerek várnak. Az arany-Falstaff optimista és reménykeltő siker, fényes bevilágítja a továbbvezető utakat, a meghódításra váró hegycsúcsokat.

Itt van például a már említett szereposztás. Nagy dolog, ha egy vidéki opera ilyen tökéletes felállításban képes közönség elé állítani Verdinek ezt a remekét. Nemcsak a hangok tekintetében hibátlan itt minden, hanem a szerepek és a szereplők életkorát nézve is; semmi diszsonancia, még abban sem, ami operaszínpadon nagy ritkaság, hogy a windsori víg nők csakugyan szerenivalóan kedvesek, szépek, karcsúk, fiatalok. A legjobb prózai együttesek tapasztalhatnának örömeiben, ha egy színdarabot ilyen mindenféle szempontból megtárvadhatatlan szerep-

Hernádi Oszkár felvétele

A címszereplő Gregor József és a Ford szerepében fellépő Gyimesi Kálmán

osztásban tudnának színe vinni.

Nem csoda, ha a művészgárda a rendezésnek is szárnyakat adott. Horváth Zoltán, a színház új zenei főrendezője a Traviatában mutatkozott be a szegedi közönségnek. Az az előadás kissé halványabb fényű volt. A rendező igazi és tulajdonképpen bemutatkozásának tehát ezt a vállalkozást kell tekintenünk. Horváth Zoltán képességeit ez az előadás dokumentálja, remek humorával, szellemes játékaival, kidolgozottságával, pontosságával és mégis nagy íveivel. Friss, üde, lendületes produkció, a csúcscsal, a remekül megkomponált, ellenállhatatlan vídamságú második felvonással.

Szerkezete szerint a *Falstaff* együttesekre épül. Majdnem minden, ami a színpadon történik, kisebb-nagyobb tömegek részvételével bonyolódik. Három szerep azonban végig kiemelkedik a játékból. Mindenekelőtt Falstaffé, aztán ellenlábasaé, a gazdag Fordé és Alizé, a legkedvesebb és legaktívabb windsori víg nő. E szerkezetből következik, hogy a három szereplő alakítása viszi emeli az előadást fokról fokra előre, egyik magaslatról a másikra.

A címszerepet Gregor József játssza. Tulajdonképpen — hiszen operáról van szó — azt kellene írjunk: énekel. Csak hogy az egész előadásnak, s természetesen Gregor alakításának is egyik jellegzetes vonása, hogy a zenei, szólam vezetési re-meklék karakteres színészi játékkal jár együtt, s ez a produkció hatástényezői között a zenei megoldásokkal egyenértékű. Gregor egyébként — talán mondanunk sem kell — alkata miatt is ideálisan megfelel a szerep követelményeinek, megjelenésében is igazi Falstaff, s minden súlyossága ellenére is könnyed, fölfényes, s bármint csinál, rokonszenves és együttérzőnk vele.

A másik remekül eltalált szerep Gyimesi Kálmán Fordja. Zenelleg és színészi-leg egyaránt markáns teljesítmény. Gyimesi kitűnően komédiázik, meghozza úgy, hogy — megfigyelhetjük, mennyire más itt a humor szerepe, mint Gregor Falstaffjánál — nem teszi rokonszenvesé a nézők számára Ford figuráját. Ford végső felsülése, amelyről az

opera kezdetén még mit sem tudunk, már a kezdet kezdetén jelentkezik a kitűnő alakításban.

A víg és kedves nők közül Karikó Teréz Aliza a legérdekesebb és legfontosabb. Falstaff vágyai első sorban rá irányulnak, ő szervezi és vezeti tehát az ellenakciókat, amelyek Falstaff bukásához vezetnek. A feladatot Karikó *éppolyan* nagy hatással oldotta meg, mint régebbi nagy, drámai szerepeit.

A többi közreműködőnek, a darab szerkezetéből következően, elsősorban az együttesben való részvétel egyébként nem másodrendű feladatai jutottak. Mindannyian e három kiemelkedő alakításhoz méltón vesznek részt a produkció sikerében. Berdál Valéria (Annuska) és Réti Csaba (Fenton), az opera szerelmespárja, líraian gyöngéd. Sinkó György és Juhász József, Falstaff szolgái, a rusztikus humor képviselői, sajátos karaktert formálva fogalmazzák újra feladataikat. Lengyel Ildikó és Gortva Irén, akik Karikó mellett a „víg nők” trióját képviselik, könnyedséggel és természetes elevénységgel vesznek részt a közös furfang bonyolításában.

Az előadást Vaszy Viktor vezényelte, feltéve a koronát a szegedi színház tizenkét Verdi-operából álló repertoárjára. A Falstaff nemcsak Verdi művészetének egyik csúcsa, hanem a szegedi operái is, s ez nyilvánvalóan mindenekelőtt Vaszy Viktor zenei vezetésének köszönhető. Az együttes munka folyamatosságának megte-mentése éppúgy, mint a Falstaff legkisebb részleteinek aprólékos kidolgozása; ezek a siker alappillérei.

Az előadást látványban is egységessé Sándor Lajos remek díszletei tették. Bata Ibolya díszes, szép ruhákat tervezett.

Ókrös László

Szegedi opera Grazban?

A Hétfői Hírek-ben, a magyar-osztrák kulturális kapcsolatokról szóló cikkben olvastuk: Az osztrák főváros kulturális életében évről évre mind nagyobb szerepet kap Bécs és Budapest kulturális kapcsolata. Tárgyalások folynak a Vigszínház és a Volks-theater újabb cservendégjatekéről, valamint a grazi és a szegedi színház operatársulatának cseréjéről is. A Thália Színház még az idén bemutatja az osztrák klasszikus szerző: Franz Theodor Csokor „Isten veled, monarchia!” című, az 1914–18-as világháborút követő fegyverszünet első napján játszódó drámáját.

A művelődés háza

A népművelési intézményeket, aszerint, hogy nagyszámú mellett hány kisebb előadással, szakköri helyiséggel és klubbal rendelkeznek, 1968-ban kategóriákba sorolták. A besorolás a művelődési központ, a művelődési ház és a klubkönyvtár fogalmát ismeri csupán, de időlegesen, négy évre meghagyták régi működési engedélyt néhány olyan művelődési otthonnak, amelyek minden más típusból „ki-lógott”. A járási tanácsi hivatal művelődésügyi osztálya most újra megvizsgálja négy évvel ezelőtti halasztó hatályú döntéseinek eredményét.

Az „otthon” kategóriájú létesítmények közül „há-zá” lépett elő a bordányi — szép, új művelődési há-zával; építéssel, bővítéssel ugyanebbe a kategóriába lépett át az algyői; ide tart Tiszasziget egy teljesen új, 8 termes szárnyépülettel. Kistelek is fölújította sok bosszúságot termett régi épületét, és Mórhalom is. Az utóbbiról különösen sok kedves szót hallani mostanában, egy előnyös, példamutató személyi változás révén: az új köntösbe öltöztetett művelődési házban igényes, vonzó, céltudatos népművelési tevékenység folyik.

A papírok játéka teszi lehetővé, hogy Sándorfalvának is művelődési háza legyen az otthon helyett. Dóc csatlakozásával lép rangban előre úgy, hogy végeredményben változatlanul gond marad egy nagyköz-segét megillető, praktikus, szép intézmény építése. Csengelén visszafelé léptek: életveszélyes volta miatt megszűnt a művelődési

otthon. Deszk is azt kéri, visszafelé minősítsék, meg-elégszik a klubkönyvtári címmel. Ugyanebbe a csoportba kerül Kükékháza és Pusztaszer művelődési otthona is.

Legégetőbb gond a sö-vényháziakat szorongatja. Iskola, óvoda és művelődési ház — mind kellene. Magunk is sok panaszt hal-lottunk a falubeliéktől, jog-ság igényüket mindenképpen méltányolni kellene. Hasonlóan teljesen „árva” ilyen szempontból Újszent-iván. Gyűlést is csak az is-kolában tudnak tartani.

Domaszék új közse-g ugyan, gondjai egyre ége-tőbbek. Iskolába is tanyá-ra járnak ki a diákok, és művelődési otthona is ta-nyán van. A hajdani koc-maépület újra csak ideig-lenes működési engedélyt kapott, avval a föltétellel, hogy két éven belül két te-remmel bővíti. Szót kell ejtenünk viszont arról, hogy a művelődési otthon igazgatójának rátermettsé-gét folytán, az áldatlan kö-rülmények ellenére is pél-dás, eredményeket csillog-tató munka folyik ebben a közse-gben.

Az új besorolással ösz-szefüggő vizsgálat fedte föl megint, hogy tíz év alatt 13 művelődési ház épült a szegedi járásban. Néhányat érdemes közülük újra em-lítenünk: a forráskúti, a szatmari, a rúzsi, a pusztamérgesi, a zombói és a bordányi beszédes példája a rokonszenves igyekezet-nek. Ez a vizsgálat újra gond marad egy nagyköz-segét megillető, praktikus, szép intézmény építése. Csengelén visszafelé léptek: életveszélyes volta miatt megszűnt a művelődési

Horváth Dezső

Az öröklés kivétel

A telek- és lakásrendelettel kapcsolatban tett közze állásfoglalást a Minisztertanács Tanácsi Hivatala.

Több helyen elfodult, hogy a tanácsok azon a címen tagadták meg az örök-lési szerződések hatósági jó-váhagyását, hogy az örökös-nek már van telke, illetve lakása. A közzétett állásfogl-alás kimondja: ez az eljá-

rás a jogszabályi rendelkezéssel ellentétes. Ugyanis az állampolgárok telek-, lakás-és üdülőtulajdonáról szóló rendeletben kimondott tulaj-donszerzési korlátozás az öröklésre nem vonatkozik. Tehát az öröklési szerződés-sel kapcsolatos hatósági jó-váhagyást sem öröklési, sem eltartási szerződésre vonatkozóan nem lehet ennek alapján megtagadni.

Valutagyűjtő méhek

Hazánkban ma összesen 650 000 méhcsaládot gondoznak. A méhészek számára termékeik átvételéről, értékesítéséről január 1-től már mint szövetségi közös vállalat gondoskodik az Országos Méhészeti Szövetkezeti Vállalat. Az alapítók — 103 ÁFÉSZ és négy méhészeti szövetkezet — adják ezután a felvásárolt áru 70 százalé-kát. A múlt évben 700 va-gon mézet vásároltak fel, jó-val kevesebbet az előző évi-

nél, 1972. ugyanis szokaf-la-nul gyenge esztendő volt. Az egy méhcsaládra jutó átlag az 1971. évi 17 kilogramm mézzel szemben tavaly mindössze 11 kilogrammot ért el, ám ezzel is az első hely-en állunk Európában.

A méhészkedés föllendíté-sére az OMSZV az idén nemcsak a leszerződött méz minden tizedik kilogrammja után, hanem méhcsaládon-ként is további négy kilo-gramm cukrot bocsát ked-vezményes áron a méhészek rendelkezésére. Július 1-től emelik a méz felvásárlási árát, s természetesen javítják a méhlegelőket, amelyeket a közelmúltban szakszerűen feltérképeztek. Az Erdéze-ti Tudományos Intézettel szerződött kötnék a méhle-gelő javítási program ki-dolgozására, megfelelő fafa-jták és cserjék nemesítésére, telepítésére.

A méz fontos exportcik-künk. A méhészeti termékek exportja körülbelül évi 3,5 millió dollár bevételt jelent,